

Grav hvor du står. Håndbog i at udforske et arbejde. Ved Sven Lindqvist, Peter Brock, Jørgen Burchardt, Gunni Busck, Lars Holmboe, Flemming O. Olsen, Jann Ringtved. (Forlaget SOC, 1982)

Den lokalhistoriske interesse har længe været voksende, og det samme er tilfældet med interessen for arbejderklassens levevilkår og arbejderbevægelsens organisationer. Parallelt hermed er den tidlige industrialismes bygninger og miljøer, som er kraftigt truet af den tekniske udvikling, blevet genstand for stadig større opmærksomhed. Det er ikke alle, der mener, at der forskes nok i disse ting, og nogle hævder – med rette – at udforskningen af industrimiljøet i stor udstrækning sker hen over hovedet på arbejderne. Til de mest yderliggående fortalere for dette synspunkt hører den svenske forfatter Sven Lindqvist, hvis bog fra 1978 »Gräv där du står. Hur man utforskar ett job« blev kastet som en brand ind i denne debat. Der blev ligefrem tale om en »Gräv«-bevægelse med oprettelse af utallige studiekredse, og bogen er oversat til flere sprog. Nu har også en gruppe danskere med rod i Ålborgområdet overført bogen til danske forhold. Ligesom Lindqvist tager Ålborgfolkene udgangspunkt i cementindustrien, fordi det er en kompleks virksomhedstype med ringe æstetisk værdi.

Bogen kan anskues ud fra to synsvinkler: som håndbog i arbejderne lokalhistorie og som forskningspolitisk programskrift.

Først må det betones, at bogen ganske givet har en betydelig mission. Som håndbog i lokalhistorie vil den sikkert blive flittigt benyttet. Der bliver givet 34 forskellige opskrifter på, hvordan en ikke-professionel forsker kan gå til værks, når han vil undersøge sit jobs historie. Forfatterne begynder

ovenfra: I verden, I virksomheden, I fagforeningen osv., og arbejder sig bid for bid gennem virksomheden som arbejdsplads og som privatejet kapitalistisk foretagende. I lettilgængelige opslag gives der anvisninger på, hvordan man skal gå frem, og hvor man skal lede. Bogen er bygget op på den måde, at der efter hvert kapitel er lavet en »kasse«, hvor man fortæller om de hjælpemidler, der findes til at udforske arbejdet ud fra kapitlets synspunkt. På amatørforskernes vegne kan man imidlertid være lidt nervøs for, at anvisningerne er for grundige og omfattende, og om det ikke havde været mere pædagogisk at begrænse sig til det nære miljø.

Det kan diskuteres, om cementindustrien er et velvalgt område, set ud fra danske forhold. Mindre og mellemstore arbejdspladser ville være mere typiske og nok være lettere for de fleste ufaglærte og faglærte at beskæftige sig med.

Den danske udgave har overtaget Sven Lindqvists voldsomme harme over arbejderne stilling i samfundet før og nu. Arbejderne hårde tilværelse stilles over for virksomhedsejernes rige liv; hidtil er det kun de sidste, der er blevet skildret, og det er sket på deres egne præmisser. Desværre går denne berettigede kritik af fortiden over gevind. Litteratur, der berører cementfabrikkerne eller de omkringliggende lokalsamfund, kritiseres hårdt for at lægge vægten på virksomhedsejernes historie. Det gør de naturligvis også, men i stedet for at betragte bøgerne som et produkt af samtidens borgerlige historieopfattelse bedømmes de ud fra nutidens holdninger.

Sven Lindqvist og hans danske medarbejdere har den sympatiske hensigt at ville gøre arbejderne til barfodshistorikere. Det skyldes bl.a. at arbejderne er blevet svigtet af de professionelle hi-

strikere, som har forsømt at demokratisere historien. Tesen er, at vil akademikerne ikke beskæftige sig med arbejderne historie, må arbejderne tage sagen i egen hånd. Det er beklageligt, at denne mistænkeliggørelse af akademikere fremføres på et tidspunkt, hvor der er mange tegn på, at historikere og arbejdere kan finde sammen om at forske i arbejderklassens og arbejderbevægelsens historie. Ved ukritisk at overtage Lindqvists uholdbare udsagn kan den danske udgave være med til at skabe afstand mellem de to grupper.

Carl Erik Andresen

Tove Wihlborg Andersen og Gunnar Jakobsen (udg.): *Dansk toldhistorisk bibliografi - 1982*. (Direktoratet for Toldvæsenet, 1981). 160s.

Hermed udsendes den første samlede oversigt over litteratur om told- og afgiftshistorie. Bibliografien medtager ikke artikler af aktuel karakter, men er klart historisk orienteret. Der er tale om både litteratur på dansk og om danske toldforhold på andre sprog. Ud over det egentlige Danmark rummer bibliografien også litteratur vedrørende de oversøiske kolonier indtil afståelsen. Ved udarbejdelsen er der taget EDB til hjælp, og resultatet er blevet umådelig fin disponering af de 3835 numre. Et forfatterregister er vedføjet.

Ib Gejl

Bent Jørgensen: *Dansk Stednavneleksikon. Jylland - nordlige del*. (Gyldendal 1982), 156 s., 98,- kr.

Efter udsendelsen i 1981 af bindet om Øerne øst for Storebælt er dette bind 2 af Stednavneleksikonnet. Det er opdelt alfabetisk og indeholder foruden

stednavnene også et antal tematiske småartikler, tilpasset de jyske forhold. Af særlig værdi er en litteraturvejledning i indledningen, der udtømmende gør rede for grundforskningen i stednavneområdet. I handskerumsformat og med forstærket kartonindbinding vil bogen blive brugt til at tilfredsstille megen umiddelbar nysgerrighed; et fortræffeligt formål.

Ib Gejl

Sjællandske Krønike. Oversat og kommenteret af Rikke Agnete Olsen. Illustrationer af Elisabeth Nyborg. (Wormianum, 1981)

For alvorstyngede middelalderforskere har det altid været en lise at nå frem til *Yngre Sjællandske Krønike*, fordi den ved siden af sine højst fortjenstfulde politiske og militære oplysninger er velsignende morsom at læse, både i kraft af forfatterens hvasse bemærkninger og hans stedvis ufrivilligt komiske sædeskildringer. Ved begyndelsen af dette århundrede udsendte *Ellen Jørgensen* sin oversættelse i to stykker, det ene i kildeudvalget *Valdemar Atterdag* (1911), det andet i *Erik Klipping og hans Sønner* (1927). Disse bøger kan være vanskelige at erhverve, og det er en udmærket idé at sørge for en selvstændig nyoversættelse, der kan gøre dette centrale kildeskrift tilgængeligt for en bredere kreds af nutidslæsere. Skønt *Ellen Jørgensen*'s oversættelser hverken er filologisk eller sprogligt forældede, mærker man i mange små ting, at der er forløbet et par generationer mellem hendes arbejde og *Rikke Agnete Olsens*: For eksempel er ordet »høvedsmand« erstattet af det lige så fremmedartede, men mindre romantiske udtryk »præfekt«; og det er nok også mere i overensstemmelse med nutidig sprogforførmelse, at personnavne gennemgående er mindre